

Nr 124.

Ankom till Riksdagens kansli den 6 maj 1913 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående eller upplåtelse i vissa fall av mark från kronoegendomar.

(1:a Avd.)

I en till Riksdagen den 11 april 1913 avlåten, till jordbruksutskottet för förberedande handläggning hänvisad proposition, nr 262, har Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att för tiden intill den 1 juli 1914

dels medgiva,

att, då för allmänt ändamål, för vars tillgodoseende enligt gällande författning enskild man, menighet eller inrättning kan förpliktas avstå eller upplåta jord eller lägenhet, erfordras, att staten tillhörig mark avstås eller upplåtes, Kungl. Maj:t må äga, utan Riksdagens hörande i varje särskilt fall, förordna om markens avstående eller upplåtande;

dels ock besluta:

1:o) att för mark, som sålunda avstås eller upplåtes, lösen eller ersättning skall med nedan angivna undantag utgå efter ty i gällande författning angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov är föreskrivet och till beloppet bestämmas, då jordområde, som skall lösas, är obebyggt och understiger fem hektar, samt Kungl. Maj:t finner skäligt sådant medgiva, av tre gode män, av vilka Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet och sökanden, var för sig, utse en och domaren i orten den tredje, samt i annat fall av sådan nämnd, som omförmåles i berörda författning;

2:o) att i fråga om mark, som är avsedd att användas för framdragande av elektrisk ledning, utom vad under 1:o) stadgas, jämväl före-

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 10 saml. 70 häft. (Nr 124—126.) 1

skrifterna i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skola lända till efterrättelse;

3:o) att, där Kungl. Maj:t lämnat kommun, enskild person eller bolag tillstånd att inom riket anlägga järnväg, Kungl. Maj:t ock må, där så prövas lämpligt och utan avseende därå, om för järnvägens anläggning statsbidrag åtnjutes eller icke, ej mindre medgiva, att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, upplåtes utan särskild ersättning till kronan, än även tillåta vederbörande att kostnadsfritt för anläggningen begagna sådana å kronans ägor belägna kalk- och stenbrott jämte grustäkter, som kunna vara disponibla;

4:o) att jämväl i övrigt, då fråga allenast är om upplåtelse av mark till begagnande för ändamål, som förut nämnts, utan att marken avstås, det må ankomma på Kungl. Maj:t att, där omständigheterna därtill föranleda, medgiva undantag från den under 1:o) angivna regel; samt

5:o) att vad sålunda stadgats icke har avseende å de i 8 och 12 §§ av lagen den 31 augusti 1907 om stadsplan och tomtindelning berörda fall.

Departementschefen har till berörda statsrådsprotokoll i detta ärende anfört följande:

»I anledning av Kungl. Maj:ts den 29 mars 1912 till Riksdagen avlåtna proposition beslöt samma års Riksdag att för tiden intill den 1 juli 1913

dels medgiva,

att, då för allmänt ändamål, för vars tillgodoseende enligt gällande författning enskild man, menighet eller inrättning kunde förpliktas avstå eller upplåta jord eller lägenhet, erfordrades, att staten tillhörig mark avstodes eller upplåtes, Kungl. Maj:t skulle äga, utan Riksdagens hörande i varje särskilt fall, förordna om markens avstående eller upplåtande;

dels ock besluta:

1:o) att för mark, som sålunda avstodes eller upplåtes, lösen eller ersättning skulle med nedan angivna undantag utgå efter ty i kungl. förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov vore föreskrivet och till beloppet bestämmas, då jordområde, som skulle lösas, vore obebyggt och understege fem hektar, samt Kungl. Maj:t funne skäligt sådant medgiva, av tre gode män, av

vilka Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet och sökanden, var för sig, skulle utse en och domaren i orten den tredje, samt i annat fall av sådan nämnd, som omförmäles i förenämnda kungl. förordning;

2:o) att i fråga om mark, som vore avsedd att användas för framdragande av elektrisk ledning, utom vad i nyssnämnda förordning stadgades, jämväl föreskrifterna i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skulle lända till efterrättelse;

3:o) att, där Kungl. Maj:t lämnat kommun, enskild person eller bolag tillstånd att inom riket anlägga järnväg, Kungl. Maj:t ock ägde, där så prövades lämpligt och utan avseende därå, om för järnvägens anläggning statsbidrag åtnjötes eller icke, ej mindre medgiva, att jord, som stode under kronans omedelbara disposition eller tillhörde någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, upplåtes utan särskild ersättning till kronan, än även tillåta vederbörande att kostnadsfritt för anläggningen begagna sådana å kronans ägor belägna kalk- och stenbrott jämte grustäcker, som kunde vara disponibla;

4:o) att jämväl i övrigt, då fråga allenast vore om upplåtelse av mark till begagnande för ändamål, som förut nämnts, utan att marken avstodes, det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att, där omständigheterna därtill föranledde, medgiva undantag från den under 1:o) angivna regel; samt

5:o) att vad sålunda stadgats icke hade avseende å de i 8 och 12 §§ av lagen den 31 augusti 1907 om stadsplan och tomtindelning berörda fall.

Motsvarande medgivande har allt sedan år 1908 lämnats av Riksdagen och synes mig jämväl böra utverkas för ytterligare ett år, dock med viss ändring i fråga om sättet för bestämmande av ersättning för mark, som är avsedd att användas för framdragande av elektrisk ledning.

I sistnämnda hänseende anhåller jag att få erinra om följande:

Uti den proposition, som i förevarande ämne av Kungl. Maj:t avläts till 1908 års Riksdag, hade föreslagits, att åt Riksdagens beslut, såvitt angår mom. 1 och 2, skulle givas följande lydelse:

»1:o) att för mark, som sålunda avstås eller upplåtes, lösen eller ersättning skall med nedan angivna undantag utgå och till beloppet

bestämmas efter ty i nådiga förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov är föreskrivet;

2:o) att i fråga om mark, som är avsedd att användas för framdragande av elektrisk ledning, utom vad i nyssnämnda förordning stadgas, jämväl föreskrifterna i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skola lända till efterrättelse.»

Med anledning av en vid sistnämnda års Riksdag väckt motion beslöt emellertid Riksdagen att till mom. 1 föga det tillägg att, då fråga vore om avstående eller upplåtande av obebbyggd mark, som till arealen understege fem hektar, Kungl. Maj:t skulle äga förordna, att lösen eller ersättning för området finge bestämmas av tre på närmare angivet sätt utsedda gode män.

Mom. 2 åter godkändes av Riksdagen i oförändrat skick.

Ifrågavarande två moment hava icke sedermera undergått någon förändring.

Då emellertid det enklare förfaringssätt i fråga om ersättningsbeloppets bestämmande, vilket uti det i mom. 1 avsedda fall möjliggjorts genom ovanberörda till samma mom. fögade tillägg, synes böra, efter Kungl. Maj:ts medgivande, användas jämväl då fråga är om mark, som avses att användas för framdragande av elektrisk ledning, har jag ansett mig böra hemställa om ändring i sådant syfte av mom. 2.»

Mot ifrågavarande framställning har utskottet icke haft något att erinra, varför utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må av Riksdagen bifallas.

Stockholm den 6 maj 1913.

På jordbruksutskottets vägnar:

GÖSTA TAMM.

Närvarande: herrar Tamm, Odelberg, frih. De Geer, Paulson, Pers, Ericsson, Lundell, Kronlund, Linders, Hellström, greve Wachtmeister, frih. Gyllenstierna, Lundström, Ekerot, Bosson och Tysk.
